

**ДО
ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ
НА НАОА**

ДОКЛАД

**ЗА ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРОГРАМНА
АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА**

„Х И Г И Е Н А

**(ТРУДОВА, КОМУНАЛНА, УЧИЛИЩНА, РАДИАЦИОННА И
ДР.)”**

**ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.1. МЕДИЦИНА
ВЪВ ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИ
УНИВЕРСИТЕТ – ГР. ПЛЕВЕН**

ОТ ЕКСПЕРТНА ГРУПА В СЪСТАВ:

1. Проф. д-р Таня Христова Търновска, дм, дмн – ръководител ЕГ
2. Доц. д-р Валентин Петров Иванов, дм – член на ЕГ
3. Д-р Радоил Здравков Симеонов - докторант – член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата член на ПК: Доц. д-р Илия Димитров Попов

Експертната група и наблюдаващият процедурата са определени с решение на Акредитационния съвет НАОА (Протокол № 10/9.05.2019 г.)

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. Резултати от проверката по изпълнение на критериите за програмна акредитация на докторска програма в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование (ESG) - част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 2 от ЗВО (Таблица 5), приети от АС на НАОА на 20.10.2016 г.**
- 2. Приложения: таблици (задължителни и по избор)**

Уважаеми г-н Председател на ПК по здравеопазване,

В изпълнение на решението на Акредитационния съвет на НАОА (Протокол № 15.20.09.2018 г.), съобразно чл. 33 и чл. 34 от ПДНАОА и приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016 г.) критерии за програмна акредитация на докторски програми, в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството за висше образование /ESG/ - част 1 (1-10) в европейското пространство и по смисъла на чл. 78, ал. 2 от ЗВО (Таблица 5), **експертната група (ЕГ) посети Факултета по обществено здраве при Медицински университет – Плевен в периода 21 и 22 май 2019 г., проведе срещи с ръководството на висшето училище (ВУ), с преподаватели и докторанти. Групата се запозна с учебните планове и програми, с условията за обучение и научно-приложна дейност.**

На тази база, както и след анализа на фактите и обстоятелствата, отразени в доклада-самооценка на ВУ и проверката за изпълнение на критериите за програмна акредитация на докторски програми, експертната група **установи** следното:

1. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

Докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална училищна, радиационна и др.)“ се акредитира за първи път в МУ – Плевен, поради което в този доклад липсва оценка и изпълнение на препоръки от предишен акредитационен период.

2. ПРОВЕРКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 2 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 5/

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма.

По 1.1.1. Докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ в МУ– Плевен е интегрирана в академичната среда, съобразно общата насоченост на университета в областта на научноизследователската дейност, като се отчитат спецификите на професионалното направление 7.1. Медицина и в съответствие с действащите нормативните документи в страната: ЗАКОН за висшето образование; ЗАКОН за развитието на академичния състав в Република България; ПРАВИЛНИК за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България; ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 90 на Министерския съвет от 26 май 2000 г за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации; НАРЕДБА № 1 от 22.01.2015 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването; ПРАВИЛНИК за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от Висшите училища и научните организации, както и на дейността на фонд „Научни изследвания“, издаден от министъра на образованието и науката.

Приемът и обучението на докторантите се извършва в съответствие с изброените национални нормативни документи и със съответните университетски правилници – Правилник за устройството и дейността на Медицински университет – Плевен и Правилника за развитие на академичния състав в МУ– Плевен. Това гарантира съответствие между учебната документация, свързвана с обучението на докторантите и правната рамка на всички нива и се поддържа от действащата вътрешна система за качеството на МУ- Плевен чрез провеждане на периодични одити по утвърден график и се контролира от страна на всички органи, които имат отношение към подготовката на докторантите: Катедрен съвет,

Факултетен съвет и Сектор „Работа с докторанти“ към Център за научноизследователска дейност. На страницата на МУ — Плевен има пълната информация относно основните нормативни документи, правилници, подробни инструкции, указания и образци на изискваните документи.

По 1.1.2. Качеството на обучение на докторантите е основен елемент от политиката на МУ – Плевен за изграждане на висококвалифицирани кадри с голям научен потенциал за успешна академична кариера в сферата на медицината и общественото здраве. Качеството на обучението в Университета е изградено като цялостна концепция въз основа на международния стандарт за качество БДС EN ISO 9001:2015. Съответствието между учебната документация на докторантите и актуалната правна рамка на всички нива се гарантира от вътрешната *Система за оценяване и поддържане на качеството* (СОПК), разработена много детайлно и прецизно, функционираща като динамична, отворена за промени система, приоритетно насочена към качеството на обучение. Чрез периодични одити се контролира съответствието на приема, обучението и защитата на дисертационните трудове с националните и институционални нормативни документи. Отговорни за регулярните одити, провеждани по утвърден от Академичния съвет график са Зам. ректорът по качество и акредитация при МУ – Плевен, Експертът по качество и акредитация и съответните одитиращи екипи. Одитите протичат със съдействието на одитираните звена и участието на ръководителите на катедри/сектори. Анализът на резултатите от контрола по качеството логично извежда мерките за подобряване на съответните дейности, напр. подобряване на материалната база и техническите средства, които в някои звена затрудняват учебната и/или научноизследователската дейност. Състоянието на одитите се отчита регулярно на заседания на Академичния съвет на МУ – Плевен. Съобразно годишните графици за провеждане на одити по катедри и сектори на МУ-Плевен, за периода 01.01.2012 – 31.12.2017 г. са осъществени общо 64 вътрешни одита.

В подкрепа на стремежа на Висшето училище към осигуряване на стимулираща среда за целенасочено, непрекъснато и устойчиво развитие на докторантите и постдокторантите е спечеленият Проект № BG 05M2OP001–2.009-0031-C01 „Създаване на център за обучение на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени към Факултет „Медицина“ на МУ – Плевен“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 - 2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове (април 2017 г.). **Основната цел на проекта е да бъде създаден Център за подкрепа на развитието на докторанти, специализанти и млади учени, който ще осигури високо качество на обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда, укрепване на връзката „наука-бизнес“, подпомагане на мобилността и академичното израстване на научни кадри и млади изследователи.**

Финансовото осигуряване на докторантурите се осъществява от бюджета на Факултета по предварително изготвена план-сметка, отделна за всяка финансова година и приемана на Факултетен съвет.

По 1.1.3. МУ – Плевен е изградена политика за осъществяване на взаимовръзка между научните изследвания и обучението по докторската програма в рамките на националния и институционалния контекст. Основните направления в научноизследователската дейност на МУ-Плевен и научноизследователската дейност на докторантите са насочени към опазване на здравето и подобряване качеството на живота: свободни радикали, микроелементи и обмяна на съединителната тъкан в норма и патология; нормална и патологична морфология; проблемни микроорганизми в съвременната инфектология; проблеми на репродукцията, майчиното и детското здраве; социално-значими заболявания; анализ и оценка на състоянието на общественото здраве. Тези направления са в съответствие с приоритетната тема на Националната стратегия за развитие на науката до 2020 г. „Здраве и качество на живот, биотехнологии и екологично чисти храни“.

По 1.1.4. В МУ-Плевен са приети и оповестени правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на плагиатство, които са отразени в Етичния кодекс на учения, Етичните изисквания за публикуване в университетското списание, ежегодно провеждания в Докторантското училище специализиран курс на тема „Морално-етични аспекти на научното изследване“ и ежегодно провеждания „Ден на Биоетиката“. Етичният кодекс представя основните принципи към които следва да се придържа ученият, включително докторантът в МУ-Плевен и определя мерките, които се предприемат при неспазването на тези принципи. Правилата на етичния кодекс за осигуряване на академично единство, чрез който се гарантират залегналите в Закона за висшето образование академични свободи и нетърпимост към всякакви форми на дискриминация фигурират в Правилник за устройството и дейността на МУ – Плевен.

С цел предотвратяване на плагиатство през 2013 г. е закупена софтуерна програма PLAG AWARE, а от 2015 г. е заместена с iThenticate® - система за проверка на плагиатството, която сравнява съдържанието с огромна база от уеб страници и академични публикации. При установяване на висок процент на плагиатство, въз основа на отчета „iThenticate®“ или друг източник на информация, ръкописите не се разглеждат за публикуване в университетското списание Journal of Biomedical & Clinical Research. Поради установено плагиатство са отхвърлени две статии на докторант и една статия от том 4 е оттеглена. Използват се програми със свободен достъп за проверка на съвпадение на текстове (Free Plagiarism Check; Best Plagiarism Checker & Proofreader).

Към МУ–Плевен функционира *Комисия по етика на научноизследователската дейност* (КЕНИД), която е независим експертен и консултативен орган за провеждане на начална оценка, периодичен надзор и даване на становище относно медицинските и етичните аспекти на научните изследвания, провеждани в рамките на институцията. Обект на проучване са всички етични проблеми, отнасящи се до защита на обществените интереси от недобросъвестни действия на изследователите при провеждане на научните изследвания, оповестяването и публикуването на резултатите от проучванията .

МУ – Плевен не допуска дискриминация при приема и обучението на докторантите чрез: публично оповестяване на конкурсите за включване в докторски програми и конкурсите за финансиране на научноизследователски проекти за докторанти, избор на независими външни експерти за оценяване на научноизследователските проекти, предоставяне на равни възможности за обучение в специализирани курсове в Университета и външни институции, и обучение в образователни курсове в Докторантското училище; равен достъп до специализирана апаратура и специализирана литература; равни условия за популяризиране на научните резултати на научни форуми и в научни списания, равен достъп до техническа помощ при изработването на автореферата и дисертационния труд; осигуряване на независими членове на научните журита.

В МУ – Плевен с Протокол на АС № 3/03.07.2017 г. са приети и действат Правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство и Правила за процедурни методи и средства за проверка на оригиналността и автентичността на дипломни и дисертационни работи.

При проверката беше изяснено, че прояви на дискриминация, изпитни измами и плагиатство в докторски дисертации на ФОЗ при МУ – Плевен през последните 5 години и документираните процедури за предотвратяването им, не са регистрирани. Не постъпиха подобни сигнали и при срещата на експертите с докторантите.

В МУ – Плевен са разработени и функционират политики и процедури за осигуряване на качеството, които са оповестени публично и са част от стратегическото му управление. Политиките за осигуряване на качеството отразяват връзката между научните изследвания, обучението и преподаването и се съобразяват както с националния контекст, в който функционира институцията, така и с институционалния контекст и стратегическия ѝ подход.

По време на проверката поискахме и ни беше предоставен актуализиран вариант на Наръчник „Система за управление на качеството БДС EN ISO 9001&2015“, в сила от 15 май 2017 г.

Резултати от проверката:

Докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ е организирана в съответствие с всички законови и нормативни документи на държавно и университетско равнище и в съответствие с мисията, целите и задачите на Университета. Обучението ще се осъществява в секция „Хигиена, медицинска екология и професионални болести“ на катедра „Хигиена, медицинска екология и професионални болести и Медицина на бедствениите ситуации“ към Факултета по общественото здраве в съответствие с институционалната система за качество и ще се проверява периодично на различни нива. В МУ – Плевен са изработени и се изпълняват правила за осигуряване на академично единство, академични свободи и нетърпимост към дискриминация, съответстващи на ЗВО. Те се гарантират от Правилника на Университета и от Комисията по етика на научноизследователската дейност. Наръчникът по качеството уточнява процедурите, сред които и периодично провеждащите се вътрешни одити, които заемат важно място в Системата за управление на качеството.

СТАНДАРТ 2. РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на високо квалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.

По 2.1.1. Обучението за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Плевен има три форми: редовна, задочна и на самостоятелна подготовка. В Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Плевен са посочени правилата и условията за зачисляване в различни форми на докторантура. За всяка докторска програма се разработват **учебен план, учебна програма и квалификационна характеристика**, където са отразени целите на програмата, описанието на получаваната квалификация в рамките на лекциите от груповия и индивидуален учебен план, а така също и професионалните компетенции, получавани след защитата на дисертационния труд. Докторските програми са в съответствие със съвременните постижения на науката и в тях има ясно изразени очаквани научни резултати в областта на опазването на общественото здраве и тяхната приложимост в превантивната медицина и здравния контрол. Изпълнението на разработената докторска програма е отразено в детайли в индивидуалния учебен план за подготовка на докторанта. Индивидуалният план се изготвя от докторанта и научния ръководител за срок от 3 години и се обсъжда от Катедрения съвет. Факултетният съвет утвърждава индивидуалния план. При изпълнението на докторските програми се представят основните етапи, свързани с обучението на докторантите чрез методите, които са залегнали в Закона за развитие на академичния състав в РБългария и Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Плевен: *конкурсна процедура, зачисляване, изготвяне на индивидуален учебен план, тримесечен отчет за извършените дейности и ежегоден отчет за изпълнение на индивидуалния учебен план; атестиране на база на отчет за извършените дейности, права и задължения на докторантите, възможности за включване в учебно-преподавателска и диагностично-лечебната дейност на съответното лечебно звено, изисквания за допускане до предзащита, подготовка на дисертационния труд за защита, апробация и отчисляване, научно жури, провеждане на публична защита, приложение на изследователските методи към конкретни научни проблеми, критична оценка и обсъждане на постановката и валидността на проведените проучвания, класически и съвременни статистически методи за компютърна обработка и анализ на резултати от научни проучвания и други.*

Хабилитираните преподаватели в сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ на Факултет „Обществено здраве“ при МУ - Плевен са експерти в основните направления на хигиенната наука и участват в различни професионални и научни организации, което е предпоставка за споделяне на опит и добри практики при разработване на програмите и определяне на приоритетите в научно-изследователската дейност. Те поддържат професионални контакти с учени от чужбина. Хабилитираните лица имат потенциал да ръководят и подпомагат младите учени и докторантите в кариерното им развитие, да дават насоки и съвети по провеждане на научно изследване, помощ по проекти, при писане на теза, при публикуване на резултатите от научни експерименти.

Предлаганата докторска програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ напълно съответства на академичната среда, предоставя възможност за развитие на новите кадри и отговоря на потребностите за продължаване на обучението на завършилите с магистърска степен лекари.

По 2.1.2. В МУ – Плевен е създадена организация и стандарти при разработването, одобрението и прилагането на учебната документация. Разработен е формат на учебните програми, съдържащ същността и всички аспекти, свързани с обучението по дисциплината, нейното място и обвързаност с други дисциплини в учебния план, преподавателите, включени в обучението, начините и формите на обучение и оценяване. Учебните програми се изготвят, съгласуват, съхраняват съобразно „Инструкция за разработване и управление на документите от СОПКО“, процедура, приета от УК-КОА на МУ – Плевен 22.06.2006 г. и „Управление на разработката на учебни планове и програми“, документи, налични на страницата на МУ – Плевен. Чрез участието си във ФС и АС, както и чрез прякото си участие в академичните дейности на катедрите, в които са зачислени, докторантите имат възможност да участват в обсъждането, актуализирането и утвърждаването на учебните програми.

Всяка докторска програма се одобрява от Катедрения съвет и Факултетния съвет..

В сектора *Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания* в МУ – Плевен, по академичните стандарти са разработени както програми за обучение на докторанти, така и за обучението по *Хигиена* на студенти-магистри по „Медицина“, и многостранното обучение по *Хигиена* за студенти-бакалаври от специалността „Опазване и контрол на общественото здраве“, и за „Бакалавър“ и „Професионален бакалавър“ във ФЗГ и МК. Програмите периодично се анализират, актуализират и приемат на катедрен и факултетен съвет.

Водещо в **учебната програма** е развитието на базисни умения за извършване на изследователска дейност в областта на хигиенната наука, основани на широк спектър от съвременни технологии и разширен обем знания и експертиза по определяне параметрите на околната и работна среда, оценката на риска, храненето и безопасността на храните, превенцията на здравето на децата и подрастващите. Поставен е акцент върху овладяването на избрани цикли от основния курс на обучение по хигиена. Програмата има изследователска насоченост в широката област на здравната профилактика, което дава възможност за интердисциплинарна подготовка на докторантите и широкопрофилен подход към конкретните им научни изследвания. Покривайки сферата на научна област, характеризираща се с интердисциплинарност, динамично развитие и изключително широк спектър на приложение, програмата дава възможност за добра професионална реализация на докторантите в сферата на висшето образование, научните изследвания и практическата дейност. **Учебният план** отразява спецификата на докторската програма по „Хигиена“. Обучението е предвидено да се провежда в две основни направления: задължително обучение в групов учебен план в рамките на Докторантското училище и специализирано обучение, включващо теоретична и практическа подготовка (експериментални методи и техники), което се провежда както в първичното обучаващо звено, така и в институции и лаборатории, с които МУ – Плевен има договорни отношения. Освен това докторантите покриват задължителна научна програма.

Тъй като в сектора по *Хигиена, медицинска екология и професионални болести* до момента е нямало зачислени докторанти, от всички лични дела/досиета на докторанти, при проверката избрахме на случаен принцип и прегледахме тези на 6 души. Установихме, че те отговарят на изискванията, т.е. съдържат всички заповеди, планове, програми, изпитни протоколи, отчети, решения на КС, ФС, АС и др. от зачисляването в докторантура до защитата на дисертацията. *Личните дела/досиета* се съхраняват, поддържат, допълват и обновяват, съобразно етапа на разработка на дисертацията. От приложените документи [(заповед за зачисляване на базата на решение на ФС, индивидуален план на докторанта, групов план за обучение на докторантите, анотация на темата (при необходимост с решение на комисията по етика), сертификати от курсове за обучения и специализации, протоколи от положени изпити по специалността, протокол от обсъждане на готовността за защита на дисертацията и предложение до ФС за откриване на процедура за публична защита, списък от публикации, научни съобщения и участия в научни проекти, атестационен лист приет на КС и ФС (докторантите се атестират в края на всяка академична година)] личи, че изпълнението на индивидуалните програми се контролира периодично от научния ръководител и на заседания на КС и ФС. Пред КС се представя отчет, който съдържа научна част (получените резултати) и изпълнението на индивидуалния учебен план. Научният ръководител дава мнение за работата на докторанта и предлага, съвместно с него, дейностите за следващата академична година. КС приема оценка, дава препоръки за по-нататъшно развитие на докторанта и предложение за атестация, съответстващи на резултатите от провежданите вътрешни и външни одити по системата за управление и поддържане на качеството в МУ - Плевен, респ. ФОЗ.

Квалификационната характеристика отразява в детайли необходимите теоретични и практически компетенции, които трябва да придобият докторантите по „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна, хранене и др.)“. Докторската програма „Хигиена“ отговаря на съвременните тенденции за ясно дефиниране на професионалните компетенции по *Хигиена* в областта на профилактичната медицина и здравния контрол.

Отчитайки кадровите възможности на обучаващото звено и спецификата на докторската програма, учебната документация за обучението по „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна, хранене и др.)“ е разработена за две форми на обучение: **редовна форма на обучение и обучение в самостоятелна подготовка.**

По 2.1.3. Обучението на докторантите по докторската програма „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ в МУ-Плевен е съобразено със съвременните изисквания за развитието на тази специалност, с издаваната специализирана литература от български и чужди автори, както и с образователни електронни източници. **Обучението ще се осъществява в секция „Хигиена, медицинска екология и професионални болести“ на катедра „Хигиена, медицинска екология и професионални болести и Медицина на бедствените ситуации“**, която е структурно звено на Факултета по обществено здраве. **Основната цел** на докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ е да се подготвят високо-квалифицирани специалисти, мотивирани и способни самостоятелно и компетентно да решават теоретични и практически задачи в областта на първичната профилактика. **Основните задачи** при разработването на програмата за докторантура по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ са:

- **Образователни:** Придобиване на квалификация (знания и умения) за получаване на ОНС **“доктор”** за преподаване по специалността „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“, както и за поддържане на високо качество на научноизследователската дейност в същата област; създаване на условия за личностно и професионално израстване на докторантите, за тяхната адаптация към динамично променящата се среда и възможност за професионална реализация.
- **Научноизследователски:** Обучение в същността на научното изследване – избор на научен дизайн, формулиране на хипотеза, научен въпрос, метод и средства за

работа, извършване на „полева“ работа (с обектите на изследването); усвояване на методи за експериментална дейност; обработка, анализ и представяне на резултатите; оформяне на научното съобщение като доклад, постер, публикация в рецензирано списание.

- **Нравствено-възпитателни:** изграждане на професионална етика и формиране на адекватна ценностна система, в духа на най-високите морални стандарти, както при отношенията им с обекта на научното изследване (групи от населението, доброволци, пациенти и др.), така и с неговите потребители (колеги, ръководители, медии).

Мотивите за разработване на докторантури по “Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)” са свързани с огромното пряко и косвено влияние на екологичните неблагоприятия върху здравето на населението, както и непрекъснато нарастващото му значение в глобален аспект. Това изисква от специалистите в тази област задълбочено познаване на здравните последици от замърсяването на въздуха, водите, почвата, храните, нездравословните условия на труда и учебния процес и други еко-медицински проблеми. В същото време е важно тези специалисти да имат и специфични теоретични и практически знания не само по отношение на мерките за предпазване от неблагоприятното въздействие на патогенните, но и по отношение на приложението/използването на саногенните фактори от жизнената среда. В този контекст мотивите за обучение на докторанти по „Хигиена“ са: *осигуряване на научноизследователски звена, експертни групи, висши учебни заведения и РЗИ със специалисти, които имат достатъчно теоретична и практическа подготовка за решаване на важни за тази сфера на медицината учебни, научни и приложни задачи. Мотив за обучението е и развитието на човешките ресурси, интелектуалното и технологично ниво на града, региона и страната ни в рамките на Европейската общност.* Очакван резултат след приключване на обучението е докторантите да продължат изследователската си дейност в очертаните направления, а също така и да се включат като експерти в различните области на хигиената. Докторската програма по *Хигиена* е представена в ясна документация, в съответствие с нормативните изисквания с формулирани ясни цели, задачи и мотиви за обучение.

По 2.1.4. Разработваните в МУ– Плевен докторски програми са съобразени както с динамичното развитие на медицинското знание и практика, така и с нуждите на потенциалните работодатели, каквито са: Медицински университет - Плевен, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ – Плевен, РЗИ - Плевен, подразделенията на Министерството на околната среда и водите (МОСВ), други лечебни и здравни заведения и институции от страната, работа в Служби по трудова медицина, екологични институции и НПО, органи за контрол на фактори на работна и околна среда, консултантска дейност към законодателни структури. Ежегодно ръководителите на научни звена заявяват искане за обучение по съответните докторски програми за нуждите на тяхната структура, които се обсъждат и одобряват от Академичния съвет. Защитилите ОНС „доктор“ се реализират успешно в институциите, които са поискали обучение по съответната докторска програма. Цялостната политика на ръководството на Медицинския университет е насочена към привличане не само на най-подготвените студенти, но и на такива с подчертана научна активност по време на обучението по *Медицина*. Докторантите на самостоятелна подготовка са и асистенти. След приключване на докторантурата, те преминават към следващото ниво на своето професионално развитие - академичната длъжност „главен асистент“. Редовните докторанти от клиничните специалности, след защитата на дисертационния си труд имат възможност да работят в Медицинския факултет на Университета.

Недостигът на подготвени кадри в областта на хигиенните специалности в съвременната обстановка на повишени изисквания към профилактичната медицина и първичната здравна профилактика в частност, изискват подготвянето на академични

кадри по Хигиена във всичките ѝ аспекти. Докторската програма на сектора по „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ към ФОЗ при МУ – Плевен отговаря напълно на тези изисквания.

По 2.1.5. Хармонизирането на дейностите по обучението на докторантите във Висшето училище с тези на Европейското образователно пространство, намира израз в: уеднаквяване на учебното съдържание, взаимно признаване на дипломи, организиране на продължаващо допълнително обучение, адекватно на динамичните изменения в пазара на труда. Това предоставя възможност за обмяна на опит и трансфер на кадри към българските медицински училища, НЦОЗА и експериментални звена на научни институти. В Университета е разработена и функционира Кредитна система за оценка на подготовката на докторанти, с което обучението в трета степен на висшето образование се издига на качествено ново равнище. Кредитната система е разработена въз основа на Европейската система за набиране и трансфер на кредити. Докторантите се допускат до предзащита, ако са набрали минимален брой кредити от изпълнение на образователната и научна програма. Университетът следва политика и процедура за академично признаване на чужди образователни документи. За периода 2012 - 2017 г. Комисията за развитие на академичния състав към Академичния съвет на МУ – Плевен е признала 3 научни степени за ОНС „доктор“, придобити в чужбина, съответно във Франция, Япония и САЩ. Приетата от Академичния съвет на МУ–Плевен Кредитна система за оценка подготовката на докторантите дава възможност за признаване на професионалната мобилност в чужбина. За отчетния период на докторанти са признати кредити от проведени 2 курса на обучение в чужбина.

Членовете на академичния състав се информират за докторски програми в други висши училища или научни организации в страната и чужбина. Преподавателите от сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ използват национални и международни контакти с други учени с възможност за осъществяване на краткосрочно обучение на докторанти в други национални и чуждестранни научни институции.

По 2.1.6. Обучението по всяка докторска програма се оценява и анализира на базата на провежданата ежегодно атестация на докторантите и на изготвения отчет на докторанта за извършената образователна и научноизследователска дейност и получените резултати. Отчетът за изпълнение на дейностите по общия и индивидуален учебен план се приема от Катедрения съвет и утвърждава от Факултетния съвет. Разработена е отделна процедура за защита на дисертация за придобиване на ОНС „доктор“, публикувана на сайта на МУ – Плевен.

Наблюдение и контрол на състоянието на документацията, свързана с качеството на обучение, вкл. докторските програми, се извършва чрез вътрешен одит и оценката се изготвя под формата на вътрешен одитен отчет. **В сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ е извършен 1 одит през акредитационния период.** Резултатите от него показват пълно съответствие на дейностите с изискванията в различните направления на одита. Личи стремежът на членовете на сектора към осигуряване на високо качество в учебната и научноизследователската работа. Направена е 1 забележка, дадени са препоръки, последвани от предложение и съответни корекции от сектора.

Резултати от проверката:

Докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката в тази област, с ясно дефинирани цели, задачи, методология, очаквани резултати и е сравнима с подобни програми у нас и в Европа. Разработени са стандарти и е създадена организация за непрекъснат мониторинг по отношение на учебната документация, етапа на разработката, контрола на достоверността и автентичността на разработките, позволяващи своевременна защита, професионална мобилност и успешна реализация на пазара на труда. Създадени са условия за активно участие на

докторантите в дейността на обучаващото звено: преподаване и научно усъвършенстване.

СТАНДАРТ 3. ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

По 3.1.1. Обучението на докторантите в МУ-Плевен се осъществява по система, която непрекъснато се обновява и актуализира съобразно научните постижения и тенденции в съответната област. Създадено е *Докторантско училище*, което функционира към Центъра за научноизследователска дейност. Докторантското училище е с разработена програма и методика за обучение на докторантите. Целта на тази програма е придобиване на ключови компетенции за изграждането на успешна академична и научноизследователска кариера на докторантите. Програмата се осъществява чрез провеждане на курсове за повишаване квалификацията на докторантите. Обучението е насочено към повишаване на мотивацията на докторантите за научноизследователска кариера, създаване на условия и възможности за научноизследователска кариера и повишаване качеството на научните разработки на докторантите. Висококвалифицирани преподаватели и лектори предлагат програма и методика за обучение на докторантите чрез провеждане на специализирани курсове, които повишават тяхната квалификация. От 2015 г. насам се организира Есенно училище по Иновации в медицината, превърнало се в традиционен научно-образователен форум за Университета. МУ-Плевен работи в посока целенасочено стимулиране на докторантската мобилност. За периода 2014-2021 г. са актуални договори за академичен обмен по програма Еразъм+ с 33 медицински университета и центрове в 13 държави. Програмата позволява повишаване на професионалната квалификация, разширяване на контактите с международни учени от съответната област, но и подобряване на комуникативността, навиците за работа в екип и езиковите познания. Докторантите по „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна, хранене и др.)“ ще имат възможност да се обучават в съответствие със съвременните постижения на медицинската наука и практика. Учебният процес се организира в максимална степен чрез индивидуалния учебен план за работа на докторанта. Акцентираща се върху индивидуалната форма на обучение, като груповото обучение в рамките на Докторантското училище е задължителен елемент за придобиване на ключови компетенции за успешна научна кариера и умения в областта на академичното писане, проектната дейност, комуникационни и презентационни умения и др. Привличането на водещи специалисти в научната област за ръководители на докторантите, индивидуалните консултации със специалисти в съответната област в страната и осъвременяването и модернизирването на съществуващата експериментална и изследователска апаратура допринася за успешно разработване на дисертационните трудове на докторантите от сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“.

По 3.1.2. Сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ съдейства за организиране на учебния процес на докторантите, което включва извършваната от докторантите научно-изследователска, образователна и научна дейност. Съгласно кредитната система, разработена въз основа на Европейската система за набирание и трансфер на кредити, в хода на изпълнение на образователната програма докторантите трябва да придобият определен брой кредити по време на обучението си в докторската програма (**минимум 250 кредита за редовна форма на обучение и минимум 220 кредита за самостоятелна форма на обучение**). Учебният план се дели на **групов учебен план и индивидуален учебен план**. Груповият учебен план се осъществява в рамките на Докторантското училище, за което докторантите натрупват определен брой кредити. Докторантите се насърчават в разработването и реализирането на изследователски проекти,

участие в езикови курсове, както и обучение в програмни продукти чрез присъждане на допълнителни кредити. Работата и дейностите, извършвани в Докторантското училище помагат на докторантите за изготвянето и оформянето на публикации и научни съобщения, както и в изработването и техническото оформление на дисертационните им трудове.

Индивидуалният учебен план определя насочеността на докторантурата и се състои от общ учебен план за целия период на обучение и работен план по години. Изпълнението на индивидуалните планове се контролира периодично от ръководителя на докторантурата и на заседания на Катедрения съвет. Докторантите се атестират от Катедрения съвет в края на всяка академична година. Те представят пред Катедрения съвет отчет за извършваните дейности, който съдържа научна част (докладване на получените резултати) и Отчет за изпълнението на индивидуалния план. Научният ръководител дава писмено мнение за работата на докторантите пред Катедрения съвет и предлага (съвместно с докторантите) конкретизация на Индивидуалния учебен план за следващата академична година. Катедреният съвет приема становище за изпълнението на индивидуалния учебен план и оценка на дейността на докторанта и прави предложение за атестация на докторанта. Предложението се утвърждава от Факултетния съвет.

По 3.1.3. Индивидуалните учебни планове на докторантите конкретизират отделните етапи при подготовка на дисертационния труд и сроковете и очакваните резултати от изпълнението на всеки етап. Контролът по спазването на индивидуалния план се осъществява регулярно от научния ръководител и ръководителя на катедрата, в която е зачислен докторантът. На Катедрен съвет докторантът представя етапен отчет за дейността, която е извършил през изминалия период. Отчетът се приема на Катедрен съвет и утвърждава от Факултетния съвет. Резултатите и оценката за работата се съхраняват в личното дело на всеки докторант в сектор „Работа с докторанти“. Резултатите от научноизследователската си дейност, извършена по научноизследователски проекти, докторантите представят и в етапния и краен отчет на проекта, като Комисията по финансиране на научноизследователските проекти към МУ – Плевен дава оценка в рамките на процедурите за контрол на вътреуниверситетските проекти.

Резултатите от научноизследователската си дейност, извършена по научноизследователски проекти, докторантите представят и в етапния и в краен отчет на проекта, като Комисията по финансиране на научноизследователските проекти към МУ – Плевен дава оценка в рамките на процедурите за контрол на вътреуниверситетските проекти. Процедурите и етапите по защита на дисертациите се изпълняват съобразно законите и наредбите в страната и правилниците на МУ. Документират се със заповеди, протоколи от КС, ФС, АС, научно жури и пр.

По 3.1.4. Оценяването на постиженията на докторантите се извършва на базата на ясни, съвременни публично оповестени методи, които са описани в Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Плевен и Справочник на докторанта. В края на всяка академична година научният ръководител дава писмено мнение за работата на докторанта пред Катедрен съвет (КС) и предлага конкретизация на индивидуалния учебен план на докторанта (*описано в критерий 7.1.2 от Стандарт 7*). Според нормативните изисквания се провеждат изпитът за докторския минимум, както и атестация на всеки докторант, а в края на всяка академична година се попълва Карта за НПС и докторанти. Със свое решение Катедреният съвет предлага на Факултетния съвет оценка за дейността на докторанта: много добра, добра, задоволителна или незадоволителна. От 2012 г. в МУ-Плевен е въведена Кредитна система за оценка на подготовката на докторанти, разработена въз основа на Европейската система за набиране и трансфер на кредити. От 2013 г. е приет Правилник за дейността на докторантското училище в МУ-Плевен. Само докторанти, изпълнили планираните дейности по Индивидуалния учебен план и събрали изискуемия минимален брой кредити се допускат по предзащита (апробация) пред разширен катедрен съвет.

По 3.1.5. МУ – Плевен е институция, която се стреми да насърчава активността на студентите и докторантите към обратна връзка при възникване на затруднения и при предложения за подобрения, с оглед постигане на академично единство и добре организиран учебен процес за провеждане на качествено обучение. Според *Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Плевен*, жалбите от докторанти, свързани с дейността на научния ръководител, осигуряване на условия за изпълнение на индивидуалния план, ползване на допълнителни финансови ресурси се разглеждат от Ректора на МУ – Плевен. Разписани са правила за разглеждане на оплаквания, жалби, сигнали и предложения, въз основа на които студентите и докторантите могат да подават оплаквания/жалби по въпроси, свързани с качеството на обучение и с действие или бездействие на отделни звена на университета или на отделни членове на колектива му, което води или би могло да доведе до нарушаване на нормативни актове при осъществяване на дейността и/или учебния процес. Създадена е Комисия за разглеждане на жалби и оплаквания от студенти и докторанти, но до този момент няма постъпили такива. Комисията за развитие на академичния състав (КРАС) към Академичния съвет на МУ – Плевен изпълнява контролни функции, включително и разглеждането на жалби.

Резултати от проверката

Подготовката на докторантите по „Хигиена (вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна, хранене и др.)“ ще се реализира със съвременни образователни форми и научни методи по индивидуален план и участие в колективно обучение. В МУ – Плевен е създадена система за ефективен контрол от научния ръководител и чрез обсъждане на отчетите/резултатите от работата на докторантите. Оценяването на постиженията се осъществява чрез система за натрупване на кредити за докторанти, научните прояви и текущи вътрешни одити. Всички елементи от докторантските процедури са отразени в административната документация на ВУ и се съхраняват в НО.

СТАНДАРТ 4. ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И ДИПЛОМИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите включително до и след тяхната професионална реализация

По 4.1.1. Приемът и обучението на докторанти е изцяло в съответствие с действащото законодателство и нормативната уредба на МУ-Плевен, както и законите в страната. Регистрирането и проследяването на хода на докторантурите се извършва от Сектор „Работа с докторанти“ към Центъра за научноизследователска дейност и се контролира от Ръководител ЦНИД и Зам.-ректор НИД.

От 2007 г. МУ – Плевен е институционален член на ORPHEUS (Organisation for PhD education in Biomedicine and Health Sciences in the European System) и участва активно при разработването на документите за създаване на единни критерии за разработване и оценяване на докторски програми. На Web-сайта на МУ – Плевен са публикувани Стандарти за обучение на докторанти по биомедицински и медицински науки в Европа, предложени от ORPHEUS – AMSE – WFME. С цел организиране и координиране на образователната програма на докторантите в МУ – Плевен и в съответствие с Европейската система за набиране и трансфер на кредити, през 2012 г. е утвърдена кредитна система за оценка на подготовката на докторанти.

По 4.1.2. Създадени са правила за финансово подпомагане на проекти на докторанти в МУ- Плевен от Фонд „Подпомагане на докторанти“ чрез участие в конкурси, които ежегодно се публикуват на сайта на Университета. За периода 2012-2017 г. във финансираните със средства на МУ-Плевен научноизследователски проекти са участвали общо 86 (56,95%) студенти и докторанти. От 2011 г. (Заповед на Ректора на МУ –

Плевен № 197/07.02.2011 г.) се провеждат самостоятелни конкурсни сесии за финансово подпомагане на проекти на докторанти, в които участват докторанти зачислени за обучение за редовна докторантура и техните научни ръководители. Изразена е ясната тенденция за повишаване участието на докторанти в научноизследователски проекти, като важен етап от академичното им израстване и развитие. За периода 2012-2017 г. докторантските проекти са общо 10. За периода 2012-2017 г. в конкурсните сесии за докторанти са участвали общо 8 редовни докторанти (2013 г. – 2; 2014 г. – 2; 2015 – 1; 2016 г. – 2; 2017 – 3), като са финансирани 10 проекта на редовни докторанти. Интердисциплинарната научноизследователска дейност по проекти, финансирани от МУ-Плевен за периода, е извършвана в колаборация с екипи от катедри и центрове при МУ-Плевен.

По 4.1.3. В МУ – Плевен са осигурени възможности за мобилност на докторантите. За периода 2012-2017 г. са проведени три мобилности от трима докторанти от МУ – Плевен в други ВУ или научни организации в чужбина – един за три месеца (Университет „Докуз Ейлул“, Измир, Турция) и двама за два месеца (Факултет по медицина, Университет в Любляна, Словения). Актуални за периода 2014-2021 г. са договори за академичен обмен по програма Еразъм+ с 33 медицински университета и центрове в 13 програмни държави. Университетът е организатор и домакин на провежданата ежегодно Международна медицинска научна конференция за студенти и млади лекари. *От 2010 г. насам в рамките на конференцията се организира специализирана секция „Докторанти“, където докторантите от МУ-Плевен и други институции в областта на медицинските науки могат да представят своите научни разработки и резултати.* Конференцията се оформя като платформа за създаване на международни партньорства, както и за представяне възможностите за участие на студенти и докторанти в международни научни проекти чрез европейски програми за отпускане на стипендии за млади изследователи.

От м. юни 2013 г. МУ-Плевен става член на Национална академична мрежа, изградена от Българска академия на науките. Разкрит е и функционира Регионален академичен център – Плевен. С негово съдействие в периода 2013 – 2017 г. са сключени договори за съвместна научноизследователска дейност с 9 института на БАН. През периода 2012-2017 год. са разработени 12 научноизследователски проекта с колективи от МУ – Плевен и институти на БАН, 5 от които с участие на докторанти.

По 4.1.4. В сектор „Работа с докторанти“ към Център за научноизследователска дейност функционира административна система за регистриране на зачислените докторанти, хода на докторантурата и защитата на дисертационния труд. *През последните 5 години в МУ – Плевен са обучавани общо 131 докторанти, от които: 27 в редовна докторантура, 8 в задочна докторантура и 96 в докторантура на самостоятелна подготовка.* За периода успешно защитили научната степен „доктор на науките“ са 11 лица. Защитилият във външна институция докторант от сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ продължава академичната си кариера в сектора, като през акредитирания период е заел академичната длъжност „доцент“.

Резултати от проверката:

В МУ - Плевен има изградена организация, детайлни процедури и строга административна система за работа с докторантите във всички етапи на тяхната подготовка. Сътрудничеството с научни структури у нас и в чужбина осигурява подобряване на качеството на обучение във ВУ и кариерното развитие на докторантите.

СТАНДАРТ 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1: Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията

По 5.1.1. На основен трудов договор в Сектора по „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ работят **5 хабилитирани лица** в областта на докторската

програма с доказани професионални компетенции, методични и технологични умения. **Нехабилитираните членове** на академичния състав в същия сектор са **6**. От тях с ОНС „доктор“, на основен трудов договор към УМБАЛ „Д-р Г. Странски“ с квалификация в областта на професионалните болести е **1**. Относителният дял на хабилитираните преподаватели на основен трудов договор с доказана квалификация и компетенции в областта на докторската програма по *Хигиена* към общия брой преподаватели е **45%**. Академичният състав на сектора „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ има всички необходими качества за специализирана подготовка по докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“.

По 5.1.2. Позитивната академична среда в Сектора по „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“, съчетана с дългогодишния професионален и научно-преподавателски опит и високата квалификация на хабилитираните преподаватели, създават необходимите условия за качествено ръководене и адекватна оценка на цялостния труд на докторантите в областта на докторската програма по *Хигиена, вкл. трудова, комунална, училищна, радиационна, хранене и др.* Почти всички хабилитирани преподаватели имат по две или повече специалности в областта на докторантурата и са консултанти по различни части на приложната хигиена в редица институции и производствени фирми. Общият брой публикации на хабилитирани и нехабилитирани преподаватели в сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ за периода 2012-2017 г. в реферирани списания е **59**, от които **3** статии в списания с импакт фактор или импакт ранк. Относителният дял на публикациите с участие на докторанти спрямо общия брой е **30 % (18 публикации с участие на докторанти)**. За оценявания период хабилитираните и нехабилитираните преподаватели от сектора са представили **61 научни съобщения** на медицински научни форуми, от които **47 в България и 14 в чужбина**, като **1** резюме е отпечатано в списание с импакт фактор ($IF = 2.63$) Докторантката в сектора, която е била зачислена и е защитила дисертацията си в Националния център по общественото здраве и анализи е реализирала **29%** от участията в научни форуми. За петгодишния период преподавателите от звеното за участвали в **20** научноизследователски проекта (включително с подзадачите). Преподавателите на основен трудов договор, заедно с колективи от катедра Хигиена, медицинска екология и хранене и катедра Професионални болести на МУ-София, са съавтори на **учебници** по Хигиена и професионални болести на български и английски език за студенти по медицина, здравни грижи, за инспектори по контрол и опазване на общественото здраве, а също за медицинските колежи.

По 5.1.3. В Сектора по *Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания* се провежда научноизследователска дейност по тематиката на специалността. Основните тематични направления са: *Безопасност и здраве при работа, Комунална хигиена, Хигиена на храненето и безопасност на храните, Оптични лъчения и околна среда* и др. Осъществяването на поставените цели и задачи на докторската програма налага *интегриране и комуникация* с широк спектър от научноизследователски и образователни среди в областта на биологията, медицината, микробиологията, инженерните специалности, както и редица други медикобиологични и клинични направления. За да бъде пълноценно, обучението по докторската програма се основава на междуфакултетно и междунституционално партньорство, договорена колаборация с национални и международни центрове по превантивна медицина и общественото здраве, връзка с републиканските контролни органи – РЗИ и БАБХ, МОСВ и др. Освен участието в авторски колективи на научноизследователски проекти, на хабилитирани преподаватели от Сектора „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ са възлагани и рецензии на такива проекти, напр. по Националния Фонд „Научни изследвания“.

Утвърдена практика за екипа на сектора по *Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания* е активното му участие в подготовката на научните прояви на Факултета по общественото здраве, конференциите на *Дружеството по токсикология, Българското дружество по хранене и диететика*, във форуми и срещи на специалисти от

различните хигиенни направления в страната, което подкрепя междуинституционалното и колегиално партньорство и съвместната научноизследователска работа.

Резултати от проверката:

Поради липсата на акредитирана докторска програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“, подготовката на докторантите до момента се е осъществявала във външни институции. Хабилитираните преподаватели със специалност „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ в сектора имат богат професионален опит и активна научно-изследователска дейност, свързана тематично с докторантурата, оповестена чрез висока публикационна активност и участие в научни форуми. Академичният състав упражнява и системна експертна и консултантска дейност, благодарение на високото си ниво на теоретична и практическа подготовка по специалността.

СТАНДАРТ 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1: Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности.

По 6.1.1. Университетът разполага с 20 отлично оборудвани лекционни зали и 159 учебни зали и лаборатории за провеждане на учебно-практически занятия с капацитет 3763 седящи места и площ от 7 526.12 m². Залите са оборудвани със съвременна техника – мултимедийни прожектори и интерактивни дъски. Учебните аудитории „Амброаз Парев“ и „Гален“, намиращи се в ТЕЛЕЦ, са оборудвани с аудиовизуална техника, позволяваща видеоконферентна връзка в реално време с различни точки на света.

Библиотеката е разположена върху 685 кв. м, на разположение на читателите са 3 читални със 71 места за четене, 12 компютъра и 10 таблета на свободен достъп, свързани с Интернет; компютърна зала с 16 компютъра на свободен достъп, свързани с Интернет; ресурсен център с 2 мултифункционални устройства, 3 настолни скенера, телевизор и DVD-плейер. Има 8 служебни работни места, свързани в библиотечно-информационна система с достъп до Интернет, Book-scanner, 1 мултифункционално устройство; 6 принтера и 3 скенера. Книгохранилищата са 233.55 кв. м. Библиотеката е климатизирана. Притежава система за охрана на фонда и система за видео наблюдение. Издателски център МУ- Плевен е звено към Научноизследователска дейност, но подпомага и учебния процес и повишаването на качеството на образованието. В Издателския център функционират звено за предпечатна подготовка, печатна база, копирно звено.

Сектор „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ разполага със собствена материално-техническа база за обучение на студенти, специализанти и докторанти по научната специалност. *Всички членове на академичния състав на сектора имат осигурени самостоятелни работни места, разположени в 5 кабинета и 2 кабинет-лаборатории.* И разполагат с персонален настолен компютър и принтер и възможност за Wi-Fi интернет достъп. За целите на преподаването се предоставя съвременна аудио-визуална техника. Лабораториите са снабдени с необходимата за работа апаратура.

По 6.1.2. Средствата за закупуване на необходими реактиви и консумативи за провеждане на експерименти се осигуряват от научноизследователски проекти, финансирани от Фонд „Научни изследвания“ на Р. България, научноизследователски проекти, финансирани със средства на МУ — Плевен, както и от Фонд „Подпомагане на докторанти“ в МУ — Плевен. За редовните докторанти е предвидена допълнителна субсидия на стойност 1000 лв. на година от бюджета на Университета.

По 6.1.3. На разположение на обучаващите има разнообразни литературни източници, предлагани на традиционни и електронни носители, както и информационни бази данни в областта на медицината. В библиотеката е създадена мрежова библиотечна информационна система с пет работни модула, чрез които се постига пълна автоматизация на библиотечните и

информационни процеси: „Интернет каталог OPAC“ (Online Public Access Catalogue); „Обслужване на читатели“; „Научен архив“; „Документация за придобиване и движение на библиотечния фонд. Инвентирание“; „Аналитично описание на статии, части от книги, рецензии“ от интегрираната библиотечно-информационна система E-lib/Windows версия 3.5., въведена е и бар-код технология. Към 31 декември 2017 г. фондът на библиотеката е 58193 библиотечни единици (б.е.): 53232 б.е. книги, 5494 б.е. периодика, 51 електронни носители на документи и 316 дисертации и автореферати. От тях 37083 б.е. (64 %) са на български език, а 21110 б.е. (36 %) – на чужди езици. Набавената литература за периода е 5767 б.е., т.е. 10 % от целия библиотечен фонд. От тях 3749 б.е. са на български език - 65% от набавената литература, а 35 % са на чужди езици. По вид на изданието те се разделят както следва: книги – 4835 б.е. (84 %); периодика – 576 б.е. (10 %); електронни носители на документи – 40 бр. (< 1 %) и други носители на информация – 316 бр. (5 %). Абонамент за периода са медицинските бази данни: EBSCOhost (снопделен абонамент на Библиотечно-информационен консорциум до 2017 г. вкл.); ISI Web of Knowledge; ScienceDirect; Scopus; SpringerLink (от 2006 год.); OVID+ (25 он-лайн списания), MEDLINE. Използването им дава възможност за достъп до много списания в областта на научната специалност. Електронният каталог е достъпен и онлайн от [уебстраницата на МУ-Плевен](#).

Периодично в библиотеката се провежда обучение на докторантите за работа с библиографски източници, търсене в електронния каталог и ползване на абонираните електронни бази данни. Обучението се провежда в групи, но може да продължи индивидуално, съобразно потребностите.

Обучението и научноизследователската работа на докторантите по Хигиена са информационно обезпечени. Докторантите имат възможност за неограничен достъп за работа с компютър, както на работните си места в сектора, така и в залите на Библиотеката на МУ-Плевен. В Университетската библиотека се получават на хартиен носител повече от 500 списания, достъпни в абонираните медицински бази данни, като в областта на хигиената са 3 от тях. Книжният библиотечен фонд по Хигиена е обогатен учебници и монографии на английски и български език. Наличните библиотечни единици по хигиенните дисциплини са **182; 94** учебника и учебни помагала, свързани с преподаването по Хигиена и медицинска екология, по Хранене и диететика, Здравословни и безопасни условия на труд издадени след 2000 год. Учебници и учебни помагала са дигитализирани и предоставени в pdf формат, което позволява отдалечен достъп и ползване на литературата от студенти, докторанти и преподаватели, чрез предоставяне на потребителско име и парола от библиотеката. Достъпът и ползването на информационните ресурси, както и услугата за доставка на електронни статии за студенти, докторанти и служители на МУ-Плевен са безплатни.

По 6.1.4. Докторантите се стимулират и подпомагат за участие в международни, национални и регионални научни прояви и специализирани курсове. *Разходите по участията в страната се поемат на 100% от МУ – Плевен, а тези в чужбина – частично. Отпечатването на статии в реферирани и индексирани списания се финансира от МУ – Плевен. С решение на Академичен съвет, Протокол № 35/28 ноември 2016 г., се утвърждава материално стимулиране на авторите, направили публикации в списания с IF и реферирани списания без IF, на индексирани в базите данни Scopus и WEB of Science.* Планира се учредяване на ежегодни награди за млади учени въз основа на научната им продукция, както и на учени или колективи с национално и международно признание за цялостна научна дейност. Поддържат се академични традиции при връчване на дипломите за ОНС „Доктор“, публичните защиты са се превърнали в тържествени научни събития за Висшето училище.

Резултати от проверката:

Изградената в МУ - Плевен материално-техническа база и информационна среда отговарят на съвременните изисквания и предоставя необходимата академична атмосфера за обучение и научна дейност на докторанти по програма „Хигиена (трудова, комунална училищна, радиационна и др.)“. Университетът стимулира творческата

активност на докторантите организационно и финансово, доказателство за което са публикационната им активност, участията в научни форуми, реализацията на проекти.

СТАНДАРТ 7. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Критерий 7.1: Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите.

По 7.1.1. Събирана и анализирана информация за:

- *дейността на вътрешните структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството, в които вземат участие и външни заинтересовани страни;*

В МУ-Плевен е въведена „Система за оценяване и поддържане на качеството (СОПК), имаща за цел създаване на условия и разработване на стандарти, процедури, механизми и критерии за осигуряване, управление и непрекъснато повишаване качеството на всички университетски дейности.

- *осъществяваните процедури за одобряване и обновяване на учебната документация на докторската програма;*

Процедурите, свързани с актуализация на учебните планове по специалности се разглеждат от Учебно-методичните съвети към съответните основни звена, приемат се от ФС/КС и се утвърждават от АС.

- *развитието и успеваемостта на докторантите;*

Според Правилника за развитие на академичния състав в МУ-Плевен и изискванията на ЗРАС, докторантите подлежат на атестация в края на всяка академична година, отчетите съдържат изпълнението на планираните задачи, етапа на разработване на дисертационния труд, брой публикации и научни съобщения, участие в разработването на проекти и други форми на научноизследователска дейност.

- *удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение;*

Периодично се провеждат анкетни проучвания за оценка на удовлетвореността на докторантите от качеството на обучение и на базата на анализ на резултатите от проучванията се предприемат мерки за подобряване на развитието и успеваемостта на докторантите. Резултатите от проведените проучвания през месец март 2015 г. с 43 анкетиран докторанти и през м. март 2017 г. с 20 анкетиран докторанти. Попълнените анкети се съхраняват в Кабинета по качество, а обобщените резултати от проучванията се анализират на заседания на АС и се обявяват публично на интернет страницата на Университета в секция „Акредитация“ (<http://www.mu-pleven.bg/index.php/bg/accreditation>).

- *учебните ресурси и наличната подкрепа за докторантите;*

На заседание на Академичен съвет от 28.11.2016 г. (протокол № 35) е взето решение за материално стимулиране на кадрите за направени публикации в списания с импакт фактор, импакт ранк и реферирани във вторични бази данни

- *кариерното развитие на завършилите докторанти.*

В Сектор „Работа с докторанти“ към ЦНИД се съхранява база данни за кариерното развитие на завършилите докторанти. От 2007 г. в МУ- Плевен е създаден Кариерен център, който осъществява и поддържа връзка между Академичната общност, студентите на МУ-Плевен и потребителите на кадри, фирми и организации от сферата на здравеопазването и социалните дейности.

По 7.1.2. В МУ – Плевен има разработена и утвърдена система за наблюдение, оценяване, поддържане и усъвършенстване на качеството и публично оповестяване на резултатите, в съответствие с добри европейски практики и стандарти. Изпълнението на докторските програми периодично и обективно се оценява на базата на ясни и прозрачни правила и процедури, и резултатите, свързани с качеството на обучение на докторантите и

потребностите от промяна се огласяват публично на Факултетен съвет. Своевременно се отчитат основните препоръки, осъществява се редовно планиране на учебната работа. В края на всяка академична година научният ръководител дава писмено мнение за работата на докторантите пред Катедрения съвет, а допълнителна оценка се извършва на базата на кохортен анализ на движението на зачислените докторанти, на научната им продукция, удовлетвореност на докторантите от тяхната професионална реализация, кариерното развитие на дипломираните докторанти. През 2017 г. от Съюза на специалистите по качеството в България е проведен външен одит на Процедурата за обучение на докторанти, като заключението от външната оценка на докторските програми е, че обучението на докторантите в МУ – Плевен се води, спазвайки всички национални нормативни изисквания, които са дадени в ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Направена е препоръка да се разработи единна структура на докторските дисертации и авторефератите. Препоръката е изпълнена и са разработени стандарти, които са достояние на всички обучавани докторанти

През 2017 год. от Съюза на специалистите по качеството в България е проведен външен одит на Процедурата за обучение на докторанти (документите са приложени в стандарт 10). *Заключението от външната оценка на докторските програми е, че обучението на докторантите в МУ – Плевен се води при спазване на всички национални нормативни изисквания, които са дадени в ЗРАСРБ и Правилника за приложението му.* Направена е препоръка да се разработи единна структура на докторските дисертации и авторефератите. Препоръката е изпълнена и са разработени стандарти, които са достояние на всички обучавани докторанти .

Резултати от проверката:

МУ-Плевен има изградена стройна система за управление на информацията относно качеството на обучение на докторантите, която се ръководи от Университетската комисия по качество на обучението и акредитация. Функционирането на системата се осигурява от регулярното обновяване на докторските програми, административната подкрепа, собствената документация, периодичните вътрешни и външни одити и публичното оповестяване на ефективността на резултатите.

СТАНДАРТ 8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Критерий 8.1: ВУ публикува информация за:

- **приети документи и учебна документация на докторската програма;**
- **решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав;**
- **проведени университетски форуми с участието на докторанти.**

По 8.1.1. Публично оповестяване на актуална информация, свързана с провеждането и управлението на учебния процес на сайта на МУ-Плевен е приоритетна дейност за Ръководството на Университета, очертана в стратегическото му управление. Цялата документация по докторските програми се съставя и организира по утвърдени стандарти и се публикува на сайта.

Ежегодно в МУ-Плевен се организира международната медицинска конференция за студенти и млади лекари. За периода 2012 – 2016 г. са проведени 5 конференции, в които са взели участие общо 2095 студенти и докторанти.

От 2008 г. в МУ — Плевен се издава мултидисциплинарно списание Journal of Biomedical & Clinical Research (JBCR), в което докторантите от сектора са публикували собствени проучвания и резултати, свързани с дисертационните им трудове, а на 17.09.2015 г. беше сключен договор с „De Gruyter Open“ за включване на JBСR в платформа за „open acces“, което позволява публикуваните в него статии да станат достояние на ползвателите на световната мрежа.

По 8.1.2. Актуални за периода 2014-2021 г. са договори за академичен обмен по програма Еразъм+ с 33 медицински университета и центрове в 13 програмни държави. В действие са и двустранни договори за междуинституционално сътрудничество с 6 медицински университета в 5 партниращи държави. Информация за програмите за мобилност се предоставя системно online.

По 8.1.3. Докторантите по специалност „Хигиена“ към МУ – Плевен имат условия за устойчиво научно развитие и активно участие в академичния и социален живот на Университета. Защитилите във външни институции докторанти от сектора имат публикации в чуждестранни списания с и без импакт фактор и национални списания, отпечатващи се на български и чужд език, което е доказателство за висок научен потенциал. Резултатите от научните проекти и дисертационни трудове на докторантите са представени пред редица научни форуми от национално и международно естество.

Резултати от проверката:

В МУ - Плевен се предоставя системна информация за учебната документация и качеството на обучение по докторските програми, постиженията на докторантите, участието им в научни форуми, публикационната активност и иновационните резултати в работата им. ВУ подпомага и стимулира участието на докторантите в програмите за мобилност.

СТАНДАРТ 9. ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1: Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторантските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии.

По 9.1.1. В Секция „Качество на обучението и акредитация“ при МУ-Плевен функционира система за мониторинг, съобразена със спецификите на системата за управление на качеството. Наблюдението, одитите, анализът и оценяването на докторските програми се извършват на няколко равнища: Катедрен съвет, Център за научноизследователска дейност, Факултетен съвет и Академичен съвет. Първоначално мониторингът се осъществява на ниво катедра. Катедрените съвети анализират и оценяват работата на всеки три месеца при докторантите в редовна форма на обучение и на 12 месеца при докторантите в задочна и самостоятелна форма на обучение. Всички докторанти се атестират от Катедрения съвет в края на всяка академична година. МУ — Плевен постоянно обновява и разширява обучението по акредитирани докторски програми, което съответства на съвременните постижения в науката и се признава от съответните академични общности.

По 9.1.2. Повишаването на ефективността на обучението по докторските програми се гарантира от провеждането му от екипи с ясно определени права и задължения, в чийто състав се включват: Преподаватели, които отговарят за проектиране и провеждане на обучението, оценяване на постиженията на студентите и качеството на курсовете; Експерти, които отговарят за технологичното и логистичното осигуряване на обучението, за комуникацията и взаимодействието между докторантите и преподавателя/ите и между самите докторанти, както и за процедурите за провеждане на изпитите; Хардуерни, софтуерни и други специалисти, които отговарят за поддръжката на техническите средства, програмните системи и системите за комуникация.

Включването на МУ-Плевен в Европейското научноизследователско пространство и осигуряване на оптимални условия за реализиране на докторантски програми на съвременно ниво ще се подпомогне от открития с Постановление № 210 от 18.08.2016 г. на Министерски съвет на Р България Научноизследователски институт в структурата на МУ – Плевен.

Научноизследователският институт ще обедини изследванията във Висшето училище, извършвани досега в различни негови структури. По този начин ще се осигури възможност за изграждането на модерна инфраструктура и създаването на действащ научен център, в който

ще се концентрират съвременна апаратура и оборудване, финансови средства и научен потенциал.

Резултати от проверката:

В МУ-Плевен се осъществява редовен мониторинг и осъвременяване на докторските програми, съобразно актуалната научна информация и настъпилите промени в нормативните документи. Провежданият системен вътрешен контрол допринася за повишаване на ефективността на обучението и реализиране на докторските програми. Ръководството на сектора по Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания изпълнява политиката по качество на обучение във ВУ.

СТАНДАРТ 10. ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1 ВУ и научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

По 10.1.1. Висшето училище регулярно преминава през външно оценяване на качеството, включително и на докторските програми в съответствие със *Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG)*. През акредитирания период е проведен един външен одит на „Системата за управление на качеството» (СУК). В съответствие със Заповед № 445 от 2 март 2017 год. на Ректора на Медицински университет – Плевен, на 06 март 2017 г. е извършен външен одит на *Системата за управление на качеството* в МУ - Плевен. **Заключението от одита е, че МУ – Плевен е внедрил успешно функционираща Система за управление на качеството в съответствие с изискванията на БДС EN ISO 9001:2008.** Външният одит на *Процедурата за обучение на докторанти* (документацията за прием и обучение на докторанти и процедури за обсъждане и защита на докторски дисертации), осъществен на 06.03.2017 г. от Съюза на специалистите по качество в България и Консултантска фирма „Данов-Консулт“ ЕООД–София е показал, че необходимата/изискваната документация в личните дела/досиетата на докторантите е налична и може да се проследи процеса на обучението им; ЗРАСРБ се спазва на всеки един етап от обучението и официалната защита на дисертационното изследване и че е разкрито *Докторантско училище* с утвърден *Учебен план* за обучение на докторантите, в който са включени 9 учебни дисциплини. Направено е едно коригиращо предложение за подобряване на документацията: „ръководството на докторантското училище да разработи единна структура на докторските дисертации и авторефератите“, което е изпълнено. В заключение се подчертава, че обучението на докторантите в МУ - Плевен се води при спазване на всички национални нормативни изисквания, които са дадени в ЗРАСРБ и *Правилника* за неговото приложение.

Резултати от проверката:

В МУ–Плевен е внедрена успешно функционираща система за управление на качеството, в съответствие на БДС EN ISO 9001:2008 и SGS изискванията. Структурите на ВУ, както и секция „Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания“ преминават циклично през вътрешно и външно оценяване, което поддържа и подобрява качеството на докторските програми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на проучването на всички материали, проверката в МУ - Плевен и сектора по Хигиена, медицинска екология и професионални заболявания, както и от проведените срещи и разговори, ПГ стигна до следните изводи:

✚ Обучението на докторантите в МУ – Плевен се извършва в съответствие с институционалната система за качество и се проверява периодично на различни нива;

✚ Докторската програма по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)“ е съобразена с всички нормативни документи на държавно и университетско равнище.

Тя е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката в тази област, с ясно дефинирани цели, задачи, методология, очаквани резултати и е сравнима с подобни програми у нас и в Европа;

✚ Обучаващото звено разполага с необходимия брой хабилитирани преподаватели на основен трудов договор към ВУ, които имат научния потенциал и опит, като водещи специалисти в своята научна област, да подготвят докторанти по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)”;

✚ Изградените в МУ – Плевен специализирани лаборатории, информационна среда и библиотечни ресурси отговарят на съвременните изисквания и предоставят необходимата академична атмосфера за обучение и научна дейност на докторанти по настоящата докторска програма.

✚ На докторантите по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)” е предоставена възможност за включване в изпълнение на различни научноизследователски проекти, както и финансиране на тяхната изследователска дейност.

✚ Осигурена е възможност на докторантите за участие в научни форуми и публикуване на резултатите от научно-изследователската им дейност.

ПРЕПОРЪКИ:

1. **Да се обявят конкурси за докторантури по „Хигиена (трудова, комунална, училищна, радиационна и др.)”.**

ЕКСПЕРТНА ГРУПА:

Проф. д-р Таня Търновска, дм, дмн
/ ръководител на ЕГ /

Доц. д-р Валентин Иванов, дм
/ член на ЕГ /

Д-р Радоил Симеонов - докторант
/ член на ЕГ /